

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2026. № 4.

ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.184>

УДК 330.322:631.11

П. О. Геращенко,

аспірант, Національний університет «Чернігівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2525-7352>

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

P. Gerashchenko,

Postgraduate student, National University "Chernihiv Polytechnic"

INVESTMENT DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF A WAR ECONOMY

У статті досліджено особливості інвестиційного розвитку аграрних підприємств України в умовах воєнної економіки. Обґрунтовано, що сучасні умови функціонування аграрного сектору характеризуються глибокими структурними трансформаціями, спричиненими воєнними ризиками, порушенням логістики та обмеженням доступу до фінансових ресурсів.

На основі аналізу динаміки капітальних інвестицій встановлено їх циклічний характер: у 2021 році зафіксовано піковий рівень інвестицій у

сільське господарство (49,1 млрд грн), тоді як у 2022 році їх обсяг скоротився до 32,6 млрд грн (–33,7 %). У 2024 році відбулося часткове відновлення до 42,9 млрд грн, що становить 87,3 % довоєнного рівня. Водночас частка аграрного сектору в загальній структурі інвестицій коливалася в межах 8–12,6 %, досягнувши максимального значення у кризовому 2022 році.

Визначено структурні зрушення в інвестиційному розвитку: частка великих підприємств зросла з 9,2 % у 2014 році до понад 21 % у 2024 році, тоді як частка малих підприємств скоротилася до 28,2 %, а мікропідприємств — до 5 %. Галузева структура інвестицій залишається орієнтованою на рослинництво (понад 70 %), однак у 2024 році інвестиції в тваринництво перевищили рівень 2021 року на 22,3 %.

Доведено, що понад 90 % капітальних інвестицій фінансуються за рахунок власних коштів підприємств, тоді як обсяги банківського кредитування скоротилися до 81,9 % рівня 2020 року. Встановлено зростання інвестицій у матеріальні активи (115,5 % до 2021 р.), транспорт (117,7 %) та нематеріальні активи, зокрема програмне забезпечення (у 2,7 раза), що свідчить про технологічну модернізацію та цифровізацію аграрного виробництва.

Узагальнено, що інвестиційний розвиток аграрних підприємств України формується як адаптивна модель, орієнтована на відновлення та підвищення стійкості в умовах воєнної економіки.

The article examines the peculiarities of the investment development of agricultural enterprises in Ukraine under the conditions of a wartime economy. The relevance of the study is determined by the increasing role of the agricultural sector in ensuring food security, maintaining economic stability, and supporting national recovery amidst significant military and economic challenges. The war has led to disruptions in logistics chains, rising production costs, increased risks, and limited access to financial resources, which have substantially transformed the investment processes in the agricultural sector.

The purpose of the study is to provide a comprehensive assessment of the investment development of agricultural enterprises in Ukraine based on the analysis of structural transformations, dynamics of capital investments, and sources of financing, as well as to substantiate the directions for improving the efficiency of investment activity under wartime conditions.

The study is based on a systematic analysis of statistical data on capital investments in agriculture and the national economy during 2010–2024. The results reveal a cyclical nature of investment activity alongside a relatively higher resilience of the agricultural sector compared to other sectors of the economy. In particular, capital investments in agriculture reached their peak in 2021 (UAH 49.1 billion), followed by a sharp decline in 2022 to UAH 32.6 billion (–33.7%). However, in 2024, investment volumes partially recovered to UAH 42.9 billion, which corresponds to 87.3% of the pre-war level. At the same time, the share of agriculture in total national investments fluctuated between 8% and 12.6%, reaching its highest value during the crisis year of 2022.

The study identifies significant structural changes in investment distribution among agricultural enterprises. Medium-sized enterprises remain the dominant investors, accounting for 47–59% of total investments, while the share of large enterprises increased from 9.2% in 2014 to over 21% in 2024. In contrast, the role of small and micro enterprises has declined, reflecting their limited financial capacity and higher vulnerability to external shocks.

Sectoral analysis shows that crop production continues to dominate the structure of capital investments (over 70%), although investments in livestock production exceeded the 2021 level by 22.3% in 2024, indicating gradual diversification. At the same time, investments in long-term biological assets have decreased, reflecting a shift toward short- and medium-term investment strategies in conditions of heightened uncertainty.

The study also reveals a critical feature of the current investment model: over 90% of capital investments are financed through enterprises' own funds, while access to external financing remains limited. Bank lending volumes decreased to 81.9% of their 2020 level, highlighting constraints in financial

intermediation. At the same time, there is a growing trend toward technological modernization and digitalization, evidenced by increased investments in machinery, transport infrastructure, and intangible assets, including software, which grew by 2.7 times compared to 2021.

It is concluded that the investment development of agricultural enterprises in Ukraine is forming as an adaptive model oriented toward resilience and recovery in wartime conditions. The findings emphasize the need to strengthen state support mechanisms, expand financial instruments, and improve institutional conditions to ensure sustainable long-term development of the agricultural sector.

Ключові слова: *інвестиційний розвиток, аграрні підприємства, капітальні інвестиції, воєнна економіка, інвестиційне забезпечення, структура інвестицій, джерела фінансування, аграрний сектор, економічна стійкість, цифровізація.*

Keywords: *investment development, agricultural enterprises, capital investments, wartime economy, investment support, investment structure, sources of financing, agricultural sector, economic resilience, digitalization.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

В умовах воєнної економіки інвестиційний розвиток аграрних підприємств України набуває особливої актуальності як ключовий чинник забезпечення продовольчої безпеки, стійкості аграрного сектору та відновлення національної економіки. Військові дії, порушення логістичних ланцюгів, зростання виробничих витрат і обмежений доступ до фінансових ресурсів суттєво трансформують інвестиційні процеси, змінюючи їх структуру, джерела та напрями спрямування.

Водночас інвестиційний розвиток аграрних підприємств значною мірою обмежується існуючою моделлю фінансування, яка характеризується домінуванням власних коштів та низьким рівнем залучення зовнішніх ресурсів. Обмежений доступ до кредитних та інвестиційних інструментів

стримує можливості масштабування інвестиційної діяльності та формує залежність від внутрішніх фінансових результатів підприємств.

За таких умов особливого значення набуває науково-практичне осмислення сутності інвестиційного розвитку аграрних підприємств, виявлення його сучасних тенденцій та структурних змін, а також оцінка факторів, що визначають ефективність інвестиційної діяльності. Це обумовлює необхідність проведення комплексного дослідження інвестиційного розвитку аграрного сектору з метою формування об'єктивних напрямів до його активізації в умовах воєнних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика інвестиційного розвитку аграрних підприємств України є предметом активних наукових досліджень, особливо в умовах воєнної економіки, що зумовлює необхідність переосмислення підходів до формування, реалізації та фінансування інвестиційної діяльності.

Значна увага у науковій літературі приділяється питанням фінансового забезпечення інвестиційного розвитку. Так, у роботі Ю. Негоди та Д. Конюхова [1] досліджено оцінку фінансових ресурсів аграрних підприємств і доведено визначальну роль власних коштів у структурі інвестицій. Подібні висновки отримано у роботах О. Боднар [2], де обґрунтовано особливості формування фінансових ресурсів аграрних підприємств, а також Д. Тітова та В. Олексієнка [3], які акцентують увагу на обмеженості доступу до зовнішніх джерел фінансування в умовах воєнного стану. Питання прибутковості як основи інвестиційного забезпечення розглядають В. Онегіна та О. Петровський [4], підкреслюючи взаємозв'язок між фінансовими результатами та інвестиційною активністю підприємств.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із формуванням та реалізацією інвестиційної стратегії аграрних підприємств. Зокрема, О. Гривківська та Б. Вента [5] визначають інвестиційну стратегію як ключовий інструмент відновлення та трансформації аграрного сектору в умовах війни. Аналогічної позиції дотримуються Н. Котвицька, А. Дем'яник та Ю. Немчиков [6], які розглядають інвестиційні стратегії як засіб зміцнення конкурентних позицій

підприємств на міжнародних ринках. У роботах В. Медвідя [7] та Р. Мініва, О. Христенко, Ю. Залевського [8] обґрунтовано концептуальні засади стратегічного управління інвестиційним розвитком аграрного сектору, акцентуючи увагу на необхідності його інтеграції із цілями сталого розвитку.

Вагомий пласт досліджень присвячений аналізу інвестиційного середовища та інституційних умов функціонування аграрного сектору. Так, О. Томілін, А. Рудич та В. Грідін [9] визначають ключові бар'єри інвестування, серед яких домінують воєнні ризики, логістичні обмеження та нестабільність фінансового ринку. С. Білоус та С. Новотний [10] досліджують регіональні аспекти інвестування, підкреслюючи нерівномірність розвитку аграрного сектору. Водночас у роботі М. Виклюка, А. Бліновського та Р. Бугіря [11] обґрунтовано необхідність диверсифікації джерел фінансування та розвитку альтернативних інвестиційних інструментів.

Окремо слід відзначити дослідження, спрямовані на технологічну модернізацію аграрного виробництва. Зокрема, О. Вишневецька [12] розглядає інвестиційне забезпечення оновлення технічної бази як ключовий фактор підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного осмислення інвестиційного розвитку аграрних підприємств як системного процесу, що поєднує структурні, фінансові та інституційні трансформації в умовах воєнної економіки. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на формування цілісної моделі інвестиційного розвитку аграрного сектору України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексна оцінка інвестиційного розвитку аграрних підприємств України в умовах воєнної економіки на основі аналізу структурних трансформацій, динаміки капітальних інвестицій та джерел їх фінансування, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інвестиційний розвиток аграрних підприємств України в умовах воєнної економіки характеризується суттєвими структурними трансформаціями, що відображають як вплив кризових чинників, так і адаптаційні можливості галузі.

Порівняльний аналіз динаміки капітальних інвестицій в економіку України та сільське господарство у 2010–2024 рр. свідчить про циклічний характер інвестиційної активності та відносну стійкість аграрного сектору. У довоєнний період (2015–2018 рр.) спостерігалось активне зростання інвестицій, тоді як у 2019–2020 рр. відбулося їх скорочення. У 2021 році інвестиційна активність досягла пікового рівня, після чого у 2022 році різко знизилася під впливом повномасштабної війни. Водночас уже у 2023–2024 рр. зафіксовано відновлення, причому загальний обсяг інвестицій у 2024 році перевищив довоєнний рівень.

На відміну від загальноекономічної динаміки, інвестиції у сільське господарство характеризуються більшою стабільністю. У 2010–2017 рр. їх обсяг зростав випереджаючими темпами, що забезпечило підвищення частки аграрного сектору до 14 %. У період війни скорочення інвестицій у галузі було менш глибоким, ніж в економіці загалом, що зумовило тимчасове зростання її частки у структурі інвестицій до 12,6 % у 2022 році. У 2024 році обсяг інвестицій у сільське господарство перевищив рівень 2021 року, що свідчить про наявний адаптаційний потенціал галузі та її стратегічну роль в економіці країни.

Продовжуючи аналіз інвестиційної динаміки, доцільно розглянути структурні особливості розподілу капітальних інвестицій у розрізі аграрних підприємств за їх розмірами (табл. 1).

Встановлено, що протягом 2012–2024 рр. ключову роль у формуванні інвестиційного потенціалу аграрного сектору стабільно відігравали середні підприємства, частка яких коливалася в межах 47–59 %. Це підтверджує їх домінуюче положення як основних носіїв інвестиційної активності в галузі.

Таблиця 1. Динаміка обсягів капітальних інвестицій аграрних підприємств України, 2010-2024 рр.

Роки	Усього	великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2012	19205,8	2882,5	15,0	11122,7	57,9	5200,6	27,1	1336,0	7,0
2013	18919,1	2242,3	11,9	11259,9	59,5	5417,0	28,6	1285,9	6,8
2014	18582,4	1711,8	9,2	11020,5	59,3	5850,1	31,5	1532,3	8,2
2015	29798,5	3798,3	12,7	15141,8	50,8	10858,4	36,4	2569,6	8,6
2016	50319,6	2696,4	5,4	25630,0	50,9	21993,2	43,7	6024,4	12,0
2017	64084,1	4343,3	6,8	32501,4	50,7	27239,4	42,5	6422,3	10,0
2018	66576,3	8110,1	12,2	33723,5	50,7	24742,8	37,2	6097,7	9,2
2019	59910,1	10936,0	18,3	29653,7	49,5	19320,4	32,2	3395,7	5,7
2020	50634,3	6830,6	13,5	27855,9	55,0	15947,8	31,5	717,4	1,4
2021	69966,3	10763,0	15,4	36405,0	52,0	22798,3	32,6	1715,4	2,5
2022	51355,7	9041,7	17,6	25585,3	49,8	16728,7	32,6	2747,5	5,3
2023	65150,6	14650,4	22,5	31069,3	47,7	19430,9	29,8	3493,5	5,4
2024	81764,6	17587,9	21,5	41147	50,3	23029	28,2	4207,6	5,1

Джерело: сформовано за даними Державного комітету статистики України [13]

Водночас спостерігається поступове зростання ролі великих підприємств: якщо у 2014 році їх частка становила лише 9,2 %, то у 2023–2024 рр. вона зросла до 21,5–22,5 %. Така тенденція свідчить про посилення процесів концентрації капіталу та укрупнення аграрного бізнесу в умовах зростання ризиків і необхідності масштабування виробництва.

Частка малих підприємств, навпаки, демонструє тенденцію до скорочення — з понад 40 % у 2016–2017 рр. до 28,2 % у 2024 році. Особливо показовим є різке зниження інвестиційної активності мікропідприємств, частка яких після 2020 року залишається на рівні 1,4–5,4 %, що відображає їх обмежені фінансові можливості та вразливість до кризових чинників.

У цілому, динаміка розподілу інвестицій за розмірами підприємств свідчить про структурну трансформацію аграрного сектору в напрямі концентрації інвестиційних ресурсів у середньому та великому бізнесі, що є характерною ознакою адаптації галузі до умов воєнної економіки.

Подальше поглиблення аналізу потребує оцінки динаміки інвестицій у сільське господарство в контексті загальноекономічних тенденцій, що

дозволяє визначити зміну ролі аграрного сектору у структурі капіталовкладень.

Порівняльний аналіз свідчить, що у 2010–2017 рр. інвестиції у сільське господарство зростали випереджаючими темпами порівняно з економікою в цілому, що забезпечило підвищення їх частки з 5,6 % до 14,0 %. Це свідчить про період активного нарощування інвестиційного потенціалу галузі та її високу інвестиційну привабливість (табл. 2).

Таблиця 2. Порівняльна характеристика щорічних індикаторів динаміки капітальних інвестицій в економіку та сільське господарство України, 2010-2024 рр.

Роки	Всього капітальних інвестицій, млн грн	Темп приросту інвестицій в економіку, %	Сільське господарство, млн грн	Частка в загальному обсязі інвестицій, %	Темп приросту інвестицій в сільське господарство, %
2010	164647,1		9248,3	5,6	
2011	230001,2	1,40	13947,2	6,1	1,51
2012	263727,7	1,15	16089,9	6,1	1,15
2013	247891,6	0,94	16526,9	6,7	1,03
2014	204061,7	0,82	17137,3	8,4	1,04
2015	251154,3	1,23	27900	11,1	1,63
2016	326163,7	1,30	45042,4	13,8	1,61
2017	412812,7	1,27	57804,7	14,0	1,28
2018	526341,8	1,28	65901,1	12,5	1,14
2019	584448,6	1,11	55254,2	9,5	0,84
2020	419836,7	0,72	36442,1	8,7	0,66
2021	528802	1,26	49127,4	9,3	1,35
2022	279598	0,53	32604	11,7	0,66
2023	395450	1,41	31642	8,0	0,97
2024	534417	1,35	42885	8,0	1,36
2024 р у % до 2021 р.	101,1	0,09	87,3	-1,3	0,01

Джерело: сформовано за даними Державного комітету статистики України [13]

Водночас у 2018–2020 рр. спостерігається зниження частки аграрного сектору до 8,7–9,5 %, що супроводжується уповільненням темпів приросту

інвестицій. Така динаміка відображає посилення міжгалузевої конкуренції за інвестиційні ресурси та загальне погіршення економічної кон'юнктури.

У 2021 році відбулося часткове відновлення інвестиційної активності, однак у 2022 році, під впливом повномасштабної війни, зафіксовано різке скорочення інвестицій як у економіці в цілому, так і в аграрному секторі. Водночас падіння інвестицій у сільському господарстві було менш глибоким, що зумовило зростання його частки до 11,7 %, тобто підвищення відносної ваги галузі в інвестиційній структурі.

У 2023–2024 рр. спостерігається відновлення інвестиційної активності, проте частка аграрного сектору стабілізується на рівні близько 8 %, що свідчить про формування нової структурної рівноваги. При цьому у 2024 році обсяг інвестицій у сільське господарство залишається нижчим за рівень 2021 року (87,3 %), що вказує на неповне відновлення галузі.

Відповідна оцінка структурних трансформацій інвестиційного розвитку потребує аналітичного моніторингу галузевого розподілу капітальних інвестицій у сільському господарстві.

Встановлено, що у 2020–2024 рр. інвестиційна динаміка галузі була нерівномірною та чутливою до зовнішніх шоків. Після досягнення пікового значення у 2021 році (49,1 млрд грн) у 2022–2023 рр. відбулося суттєве скорочення інвестицій, з подальшим відновленням у 2024 році до 42,9 млрд грн, що становить 87,3 % від довоєнного рівня (табл. 3).

Галузева структура інвестицій характеризується домінуванням рослинництва, зокрема виробництва однорічних і дворічних культур, на яке припадає основна частка інвестиційних ресурсів. Водночас у 2024 році цей сегмент не досяг рівня 2021 року (78,5 %), що свідчить про скорочення інвестицій у традиційно ключову підгалузь.

Особливо критичною є динаміка інвестицій у багаторічні культури, обсяг яких у 2024 році становить лише 7,7 % від рівня 2021 року. Це відображає різке зниження інвестицій у довгострокові проєкти, що зумовлено високим рівнем невизначеності та ризиків у воєнний період.

Таблиця 3. Щорічна динаміка обсягів капітальних інвестицій у галузеві складові сільського господарства України, 2020-2024 рр., млн грн

Галузеві складові сільського господарства	2020	2021	2022	2023	2024	2024 р. У % до 2021 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	36442,1	49127,4	32604,0	31641,9	42885,1	87,3
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	35998,2	48080,0	31439,0	30545,5	41703,2	86,7
Вирощування однорічних і дворічних культур	28030,6	38241,1	23610,0	21540,5	30004,1	78,5
Вирощування багаторічних культур	576,9	829,3	197,6	86,5	63,9	7,7
Тваринництво	6278,2	7919,3	6768,2	8121,3	9685,6	122,3
Допоміжна діяльність у сільському господарстві та після урожайна діяльність	939,0	736,1	650,0	587,6	1256,7	170,7

Джерело: сформовано за даними Державного комітету статистики України [13]

На цьому фоні тваринництво демонструє протилежну тенденцію — у 2024 році обсяг інвестицій перевищив рівень 2021 року на 22,3 %, що свідчить про поступове відновлення та підвищення інвестиційної привабливості цієї галузі. Значне зростання також спостерігається у сфері допоміжної діяльності (на 70,7 % порівняно з 2021 р.), що може свідчити про розвиток інфраструктурних та післявиробничих процесів у аграрному секторі.

Констатуємо, що галузева структура інвестицій у сільському господарстві трансформується в напрямі скорочення довгострокових вкладень та переорієнтації на більш гнучкі й швидкоокупні види діяльності, що є закономірною реакцією на умови воєнної економіки.

Аналіз структури капітальних інвестицій за видами активів свідчить про якісну трансформацію інвестиційної моделі аграрного сектору в умовах воєнної економіки. Домінуючу частку інвестицій традиційно формують матеріальні активи (понад 97 %), серед яких ключову роль відіграють вкладення у машини, обладнання та інвентар (табл. 4).

Таблиця 4. Динаміка обсягів капітальних інвестицій у галузеві складові сільського господарства України за видами активів, 2020-2024 рр., млн грн

Галузеві складові сільського господарства та види активів	2020	2021	2022	2023	2024	2024 р. У % до 2021 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	50679,7	69950,3	51439,4	65432,1	80588	115,2
Матеріальні активи	49781,9	68242,6	50361,2	63606,4	78788,4	115,5
у т.ч. нежитлові будівлі	8821,3	10459,7	7487,0	10266,7	12263,8	117,2
інженерні споруди	2012,9	3204,1	2278,3	2676,2	3460,4	108,0
машини, обладнання та інвентар	25455,5	35654,7	25492,0	29868,5	39284,5	110,2
транспортні засоби	7515,3	12147,2	9032,9	12378,1	14291,5	117,7
земля	275,1	178,6	60,0	112,5	2846,7	1593,9
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	4939,5	5490,0	5011,7	6799,3	4878,0	88,9
інші матеріальні активи	674,4	917,6	855,2	1285,2	1622,0	176,8
Нематеріальні активи	897,8	1707,7	1078,2	1825,7	1799,5	105,4
у т.ч. програмне забезпечення та бази даних	48,0	122,0	86,6	127,0	329,7	270,2
<i>Рослинництво</i>	<i>40506,6</i>	<i>55889,9</i>	<i>39775,3</i>	<i>49692,8</i>	<i>62842,8</i>	<i>112,4</i>
Матеріальні активи	39697,3	54381,0	38807,2	48225,4	61247,7	112,6
у т.ч. нежитлові будівлі	6576,4	7354,9	5088,5	7260,6	8022,4	109,1
інженерні споруди	1696,1	2467,5	1674,4	2118,6	2564,3	103,9
машини, обладнання та інвентар	22217,4	31542,9	22094,3	25355,5	32441,4	102,8
транспортні засоби	6503,4	10048,5	7535,5	10147,4	12118,0	120,6
земля	227,5	147,7	51,0	92,6	2646,1	1791,5
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	1927,7	2043,8	1630,3	2256,8	2073,9	101,5
інші матеріальні активи	463,5	628,9	616,6	881,1	1221,4	194,2
Нематеріальні активи	809,3	1508,9	968,1	1467,4	1595,1	105,7
у т.ч. програмне забезпечення та бази даних	38,3	104,0	64,3	92,3	286,9	275,9
<i>Тваринництво</i>	<i>8260,3</i>	<i>9615,9</i>	<i>8368,4</i>	<i>11972,1</i>	<i>13701</i>	<i>142,5</i>
Матеріальні активи	8193,9	9475,2	8298,0	11830,8	13660	144,2
у т.ч. нежитлові будівлі	2044,3	2242,4	1967,5	2792,1	4019,5	179,2
інженерні споруди	245,6	379,1	317,0	257,8	529,5	139,7
машини, обладнання та інвентар	2097,4	2405,5	2027,0	3107,9	4846,1	201,5
транспортні засоби	668,7	889,3	536,1	928,9	1222,6	137,5
земля	34,5	17,9	2,6	10,5	92,7	517,9
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	2964,1	3419,3	3351,4	4493,3	2741,4	80,2
інші матеріальні активи	130,9	80,4	73,9	134,2	164,1	204,1
Нематеріальні активи	66,4	140,7	70,4	141,3	41,0	29,1
у т.ч. програмне забезпечення та бази даних	4,3	8,8	14,8	17,3	26,3	298,9

Джерело: сформовано за даними Державного комітету статистики України [13]

У 2024 р. їх обсяг зріс на 10,2 % порівняно з 2021 р., що відображає технологічну модернізацію виробництва. Водночас суттєве зростання інвестицій у транспортні засоби (+17,7 %) та інженерні споруди (+8,0 %) свідчить про адаптацію логістичної інфраструктури до нових умов функціонування ринку.

Особливо показовою є динаміка інвестицій у землю, обсяг яких у 2024 р. зріс у понад 15 разів порівняно з 2021 р., що може бути пов'язано з розвитком ринку землі та активізацією інвестицій у земельні активи як стратегічний ресурс.

У галузевому розрізі рослинництво зберігає домінуючі позиції (понад 75 % інвестицій), однак темпи його відновлення є стриманими (112,4 % до 2021 р.). Натомість тваринництво демонструє більш динамічне зростання (142,5 %), що свідчить про поступове відновлення інвестицій у більш капіталомісткі та довгострокові сегменти аграрного виробництва.

Водночас спостерігається скорочення інвестицій у довгострокові біологічні активи (до 88,9 % у цілому та 80,2 % у тваринництві), що відображає обережність інвесторів щодо довгострокових вкладень в умовах невизначеності. Окремої уваги заслуговує зростання інвестицій у нематеріальні активи, зокрема програмне забезпечення та бази даних (у 2,7 раза), що свідчить про цифровізацію аграрного виробництва та поступовий перехід до інноваційної моделі розвитку.

Таким чином, інвестиційна структура аграрного сектору трансформується у напрямі технологізації, логістичної адаптації та цифровізації, водночас зберігаючи обмеження щодо довгострокових біологічних активів, що зумовлено високим рівнем воєнно-економічних ризиків.

Аналіз структури джерел фінансування капітальних інвестицій в аграрному секторі у 2020–2024 рр. свідчить про домінування власних коштів підприємств як ключового джерела інвестицій (понад 90 % загального обсягу), обсяг яких у 2024 р. зріс на 21,8 % порівняно з 2020 р. Водночас роль

зовнішнього фінансування залишається обмеженою: обсяги банківського кредитування скоротилися (до 81,9 % рівня 2020 р.), що відображає ускладнення доступу до позикових ресурсів в умовах війни. Державна та місцева фінансова підтримка є незначною і нестабільною, а участь інвестиційних фондів має епізодичний характер. У цілому сформована структура фінансування свідчить про високу залежність інвестиційного процесу від внутрішніх ресурсів підприємств та обмеженість інституційних механізмів залучення капіталу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що інвестиційний розвиток аграрних підприємств України у 2020–2024 рр. відбувається під впливом глибоких структурних трансформацій, спричинених воєнно-економічними викликами. Виявлено, що попри різке падіння інвестиційної активності у 2022 р., у подальшому відбувається поступове відновлення обсягів капітальних інвестицій, причому у 2024 р. досягнуто рівнів, близьких або вищих за довоєнні показники за окремими напрямками.

Доведено, що аграрний сектор зберігає вагомий роль у загальній структурі інвестицій економіки, однак його частка характеризується нестабільною динамікою, що відображає чутливість галузі до макроекономічних та інституційних змін. Встановлено, що основними суб'єктами інвестиційної активності залишаються середні та великі підприємства, тоді як участь малих і особливо мікропідприємств є обмеженою.

Обґрунтовано, що галузева структура інвестицій зазнала змін: поряд із домінуванням рослинництва спостерігається активізація інвестицій у тваринництво та допоміжні види діяльності, що свідчить про поступову диверсифікацію аграрного виробництва. Водночас скорочення інвестицій у довгострокові біологічні активи підтверджує орієнтацію підприємств на коротко- та середньострокові інвестиційні рішення в умовах підвищених ризиків.

Встановлено, що ключовим джерелом фінансування інвестицій залишаються власні кошти підприємств, що свідчить про обмежений доступ до зовнішніх фінансових ресурсів, зокрема банківського кредитування та інституційного інвестування. Це формує високий рівень самофінансування аграрного сектору та водночас обмежує можливості його інтенсивного розвитку.

Поглиблений аналіз структури інвестицій за видами активів дозволив виявити тенденцію до технологічної модернізації, розвитку логістичної інфраструктури та цифровізації виробництва, що проявляється у зростанні вкладень у техніку, транспорт та нематеріальні активи. Водночас зафіксовано різке зростання інвестицій у земельні активи, що пов'язано з функціонуванням ринку землі та зміною інвестиційних пріоритетів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сучасна модель інвестиційного розвитку аграрних підприємств України формується як адаптивна до умов воєнної економіки, характеризується підвищеною роллю внутрішніх ресурсів, технологічною спрямованістю та обмеженістю довгострокових інвестицій. Це зумовлює необхідність посилення державної підтримки, розвитку фінансово-кредитних інструментів та стимулювання інституційних інвесторів з метою забезпечення стійкого відновлення та довгострокового розвитку аграрного сектору. Перспективами подальших досліджень є моделювання індикаторів організаційно-економічного розвитку аграрних підприємств.

Література

1. Негода, Ю., & Конюхов, Д. (2025). Оцінка фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-1>
2. Боднар О. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Modern Economics*. 2024. № 44. С. 23–29. [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-03)

3. Тітов Д.В., Олексієнко В.В. Фінансове забезпечення аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-125>

4. Онегіна В. М., Петровський О. О. Прибуток та інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. №2. С. 240-244. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-41>

5. Гривківська О., Вента Б. Інвестиційна стратегія як інструмент відновлення та трансформації підприємств аграрного сектора України в умовах війни. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 10. С. 35-40. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-10-5>

6. Котвицька Н.М., Дем'яник А. М., Нємчиков Ю. М. Інвестиційні стратегії аграрних підприємств як засіб зміцнення їх позицій на міжнародних ринках. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 6. <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.6.3>

7. Медвідь В. Ю. Стратегічне управління інвестиційним забезпеченням аграрного сектору економіки України в умовах сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Том 10. № 1. С. 339 - 343. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-57>

8. Минів Роман Михайлович, Христенко Ольга Андріївна, & Залевський Юрій Олександрович. Концептуальні особливості інвестиційної стратегії аграрних підприємств. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. №20 <https://doi.org/10.5281/zenodo.18890025>

9. Томілін.О., Рудич А., Грідін В. Інвестиційне середовище аграрного сектора економіки України: проблеми та перспективи. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія «Економіка, управління та фінанси»* . 2025. №4. С. 64-68 <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.4.9>

10. Білоус С. П., Новотний С. В. Проблеми інвестування регіонального АПК в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-49>

11.Виклюк М., Бліновський А., Бугір Р. Розвиток альтернативних та традиційних форм фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2024. Вип. 52. С. 36-44. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.52.0.5204>

12.Вишневецька, О. В. Інвестиційне забезпечення модернізації технічної бази сільського господарства. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. Вип. 20 <https://doi.org/10.5281/zenodo.16885215>

13.Офіційний сайт Державної служби статистики України. Капітальні інвестиції. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25. 03.2026 р.).

References

1. Negoda, Y. and Koniukhov, D. (2025), “Assessment of financial support for investment activity of agricultural enterprises”, *Economy and Society*, vol. 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-1>

2. Bodnar, O. (2024), “Formation of financial resources of agricultural enterprises”, *Modern Economics*, vol. 44, pp. 23–29. [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-03)

3. Titov, D. and Oleksiienko, V. (2024), “Financial support of the agricultural sector of Ukraine under martial law”, *Economy and Society*, vol. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-125>

4. Onegina, V. and Petrovskyi, O. (2024), “Profit and investment support of agricultural enterprises in Ukraine”, *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 9(2), pp. 240–244. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-41>

5. Hryvkivska, O. and Venta, B. (2025), “Investment strategy as a tool for recovery and transformation of agricultural enterprises in wartime conditions”, *Kyiv Economic Scientific Journal*, vol. 10, pp. 35–40. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-10-5>

6. Kotvytska, N., Demianyk, A. and Niemchykov, Y. (2025), “Investment strategies of agricultural enterprises as a tool for strengthening their positions in

international markets”, *Public Administration: Improvement and Development*, vol. 6. <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.6.3>

7. Medvid, V. (2025), “Strategic management of investment support of the agricultural sector of Ukraine under sustainable development”, *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 10(1), pp. 339–343. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-57>

8. Myniv, R., Khrystenko, O. and Zalevskyi, Y. (2026), “Conceptual features of the investment strategy of agricultural enterprises”, *Topical Issues of Economic Sciences*, vol. 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18890025>

9. Tomilin, O., Rudych, A. and Hridin, V. (2025), “Investment environment of the agricultural sector of Ukraine: problems and prospects”, *Bulletin of Poltava State Agrarian University. Series: Economics, Management and Finance*, vol. 4, pp. 64–68. <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.4.9>

10. Bilous, S. and Novotnyi, S. (2023), “Problems of investment in the regional agro-industrial complex under wartime conditions”, *Economy and Society*, vol. 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-49>

11. Vykliuk, M., Blinovskiy, A. and Buhir, R. (2024), “Development of alternative and traditional forms of financial support for agricultural enterprises”, *Formation of Market Economy in Ukraine*, vol. 52, pp. 36–44. <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.52.0.5204>

12. Vyshnevetska, O. (2025), “Investment support for modernization of the technical base of agriculture”, *Achievements of Economy: Prospects and Innovations*, vol. 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16885215>

13. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. (2026), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed March 25 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 29.03.26

Прорецензовано / Revised: 10.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26